

TACİKİSTAN CUMHURİYETİ ÜLKE RAPORU

25.11.2013

1) TEMEL SOSYAL VE EKONOMİK GÖSTERGELER

► Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Tacikistan Cumhuriyeti
Dil	Tacikçe, Rusça, Özbekçe
Din	İslamiyet
Yüz ölçümü	143.100 km ²
Başkent (nüfus)	Dushanbe (562.000)
Başlıca Kentler (nüfus)	Khujand (149 bin), Kulob (78 bin), Qurghonteppa (60 bin), Istaravshan (51 bin)

	2008a	2009a	2010a	2011a	2012b
GDP (Pazar fiyatları-S milyar)	17.7	20.6	24.7	30.1	36.2
GDP (US\$ milyar)	5.2	5.0	5.6	6.5	7.6
Reel Büyüme Oranı (%)	8.2	3.9	6.5	7.4	8.0
Tüketici Fiyatları Enf. (ort. %)	20.4	6.5	6.5	12.4	5.8
Nüfus (milyon)	7.4	7.5	7.6	7.8	7.9
İhracat (fob, milyon dolar)	1,575	1,039	459	593b	827
İthalat (fob, milyon dolar)	-3,699	-2,771	-3,321	-4,165b	-4,382
Cari İşlem Dengesi (milyon dolar)	48	-180	-894	-787b	-246
Döviz Kuru (S:US\$ ort.)	3.43	4.14	4.38	4.61	4.74

2) EKONOMİK PERFORMANS

- Tacikistan eski Sovyet Cumhuriyetleri arasında kişi başına GSYİH' sı en düşük olan ülkedir. 2011 yılında kişi başına düşen milli gelir 803 dolardır.
- IMF verilerine göre Tacikistan'ın 2012 yılı GSYİH'sı 7,6 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir.
- Ülke ekonomisi büyük ölçüde pamuk, alüminyum ve hidroelektrik enerji üretimine odaklanmıştır.
- Tarım sektörünün GSYİH içindeki payı % 18,1, sanayinin % 22,4, hizmetlerin % 59,4'dür. İşgücünün % 60'ından fazlası tarım sektöründe çalışmaktadır.
- Hizmet sektörü gelişim içerisinde olup işçi döviz gelirlerindeki artış 2012 yılında hizmet sektörüne katkıda bulunmuştur. Rusya ve Kazakistan'da çalışan 1,5 milyon Tacik işçi, işçi gelir transferlerinin asıl kaynağını oluşturmaktadır.
- Ülkede işgücünün yaklaşık yarısının yurtdışında çalıştığı tahmin edilmektedir. İşçi döviz gelirlerinin % 70'inden fazlası yoksulluğun arttığı kırsal alanlara aktarılmaktadır.

3) TÜRKİYE İLE TİCARET

Türkiye-Tacikistan Dış Ticaret Değerleri (1 000 Dolar)

Yıl	İhracat \$ / Bin	İhracat Değişim %	Genel İhracata Oranı %	İthalat \$ / Bin	İthalat Değişim %	Genel İthalata Oranı %	Hacim \$ / Bin	Denge \$ / Bin
2008	176.448	49,4%	0,1%	147.727	3,1%	0,1%	324.175	28.721
2009	126.461	-28,3%	0,1%	107.267	-27,4%	0,1%	233.728	19.194
2010	143.890	13,8%	0,1%	283.689	164,5%	0,2%	427.580	-139.799
2011	172.575	19,9%	0,1%	324.283	14,3%	0,1%	496.858	-151.707
2012	234.947	36,1%	0,2%	345.178	6,4%	0,2%	580.125	-110.231
2012 / (1-9)	164.117	39,5%	0,2%	272.175	2,4%	0,2%	436.292	-108.058
2013 / (1-9)	209.716	27,8%	0,2%	281.164	3,3%	0,2%	490.880	-71.448

- Türkiye'nin Tacikistan'a olan ihracatında dokunmuş halılar, yer kaplamaları, çikolata ve kakao ihtiva eden gıda müstahzarları, tuvalet kâğıtları, kâğıt havlu, kıymetli metaller ve kaplamalarından mücevherci eşyası, plastikten mono fil, çubuk ve profiller, kümes hayvanlarının etleri ve sakatları, sabunlar, toplu halde yolcu taşımaya

mahsus motorlu taşıtlar, plastikten tüpler, borular, hortumlar; conta, dirsek, rakor, plastikten inşaat malzemeleri, alüminyum çubuk ve profiller ağırlıklı ürünlerdir.

- Türkiye'nin Tacikistan'dan olan ithalatında ise işlenmemiş alüminyum ve pamuk ilk sıradadır.
- Türkiye'nin Tacikistan ile olan ekonomik ve ticari ilişkileri diğer Orta Asya ülkelerine nazaran oldukça kısıtlı bir seviyede kalmıştır. Bunun en büyük sebebi bu ülkenin yaşamış olduğu iç savaş ve halen oldukça yüksek olan siyasi risktir.
- Ülkenin coğrafi konumu nedeniyle ulaşımın güç ve masraflı olması, bürokratik engeller ve bankacılık sisteminin yetersizliği ticari ve ekonomik ilişkilerin önündeki diğer engellerdir.
- Başkent Duşanbe'de Batı standartlarına uygun oteller ve konferans/kongre salonları yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Tacikistan bu bakımdan Türk müteahhitlik firmaları ve inşaat malzemeleri üreticileri için önemli potansiyel vaat eden bir pazardır.
- Tacikistan'da turizm sektöründe henüz yeterli tecrübe ve altyapı bulunmadığından Türkiye'nin turizm sektöründeki tecrübesinin Tacikistan'ın turizm potansiyeliyle birleştirilmesi ülkemize kazanç sağlayacaktır.
- Tacikistan zengin su kaynaklarına sahiptir. Hidroenerji konusunda projeleri mevcuttur. Bu projelere Türk firmalarının dâhil olmaları mümkündür. Duşanbe zengin su kaynaklarına sahip olsa da altyapı yetersizliği nedeniyle nehir suları doğrudan musluklara verilmesi nedeniyle ülkede su arıtma sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır.
- Tarımsal ürünlerin yarıdan fazlası yeterli saklama ve işleme tesisleri olmadığı için kaybedildiğinden bu konuda da işbirliğine gitmek muhtemeldir.
- Tacikistan'da işlenmemiş alüminyum, altın, gümüş, uranyum, çinko ve tungsten yatakları mevcuttur. Ayrıca Tacikistan'da işletilmeyen kömür yatakları da bulunmaktadır. Türkiye'nin madencilik alanında Tacikistan ile işbirliği çalışmalarına girebileceği öngörülmektedir.

4) TÜRKİYE-TACİKİSTAN SİYASİ İLİŞKİLERİ

- Türkiye, 16 Aralık 1991 tarihinde Tacikistan'ın bağımsızlığını tanımıştır. 29 Ocak 1992 tarihinde iki ülke arasında diplomatik ilişkiler kurulmuştur.
- Büyükelçiliğimiz 4 Ağustos 1992 tarihinde, Tacikistan'ın Ankara Büyükelçiliği ise 16 Ekim 1995 tarihinde açılmıştır.
- Başta Mevlana Celalettin-i Rumi olmak üzere büyük düşünürler ve değerli evrensel şahsiyetlerden güç alan bir kültürün mirasını paylaştığımız Tacikistan ile özel bir yakınlığımız bulunmaktadır. Halklarımız arasındaki tarihi ve kültürel bağlar ile karşılıklı samimi hislerimiz ilişkilerimizin temelini oluşturmaktadır.
- Türkiye ile Tacikistan arasında BM, İKÖ ve EİT gibi uluslararası kuruluşlar bünyesinde yakın işbirliği ve uluslararası kuruluşlara adaylıklar çerçevesinde dayanışma mevcuttur.
- İki ülke arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel bağların güçlendirilmesi amacıyla Büyükelçiliğimizin yanı sıra TİKA Duşanbe Program Koordinatörlüğü ve Duşanbe Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezi (TÖMER) çalışmalarını başarıyla yürütmektedir. TİKA marifetiyle Hükümetimizin Tacikistan'a yönelik yardım ve desteği sürmektedir.

- Tacikistan'daki doğrudan Türk yatırımları toplam yaklaşık 50 milyon Dolar'a, müteahhitlik hizmetleri ise 435 milyon Dolar'a ulaşmıştır.

5) BURSA'DA TACİKİSTAN SERMAYELİ FİRMALAR

03.03.2013 tarihi itibariyle Ekonomi Bakanlığı'nın Türkiye'de Faaliyette Bulunan Yabancı Sermayeli Firmalar Listesi'ne göre Bursa'da Tacikistan sermayeli firma faaliyet göstermemektedir.

6) BURSA – TACİKİSTAN DIŞ TİCARETİ

Bursa- Tacikistan Dış Ticaret Değerleri

	İhracat \$	İthalat \$	Hacim \$	Denge \$
2011	915.431	9.769.877	10.685.308	-8.854.446
2012	1.279.920	5.864.685	7.144.605	-4.584.765
2013/9	1.967.574	6.082.396	8.049.970	-4.114.822

Kaynak: TÜİK